

# בקי צור

## ללמוד להבין ולזכור

### מסכת יבמות דף כה

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

הערה חשובה: המילים המודגשות הן תמצית העניינים וניתן לקרוא אותן בפני עצמן כסיכום מהיר.

#### דף כה

##### מנעלים הפוכים תחת המטה

מתחילה אמרו, שהכוונה לכך שמצא תחת המטה מנעלים הפוכים, כלומר מנעלים שפיהם כלפי מטה, ומתוך כך שהונחו באופן כזה שלא יהיו ניכרים, ודאי של אדם אחר הם, ונראה הדבר שזנתה עמו, ומכוער הדבר.

ודחו זאת, כי אם נמצאו שם מנעלים, יש לברר של מי הם אם של מי מבני הבית או של איש אחר וממציאתם בלבד אין הכרע.

ולפיכך אמרו שהכוונה לכך שמצא את מקום המנעלים הפוכים.

**יש אומרים שהכוונה שעפר המקום שבו רגילים להניח את המנעלים היה הפוך, שבזמנם לא היתה הרצפה של אבנים אלא עפר, ובאותו מקום ניכר שהניחו מנעלים הפוכים, ומזה נראה שאדם נתן שם מנעלים הפוכים שלא יהיו ניכרים, ונראה שזנתו עמו אשתו, אבל לא מצא את המנעלים עצמם הפוכים, ואמר רבי, הואיל ומכוער הדבר תצא.**

**ויש אומרים שהכוונה למקום המנעלים, שמצא את המנעלים של האשה במקום שרגיל לתת את שלו, ונראה הדבר שנוכרי בא ונתן את שלו במקום שרגילה לתת את שלה, ולכן נתנה את שלה במקום זה, ונראה שזינתה עם הנוכרי הזו. ואמר רבי, הואיל ומכוער הדבר תצא.**

##### המוציא את אשתו משום נדר

תקנת חכמים היא, שהמגרש את אשתו משום שמקפיד עליה על שנדרה איזה נדר, לא יחזירנה לעולם, ואפילו לא נישאת לאחר אחרי גירושיה.

והטעם לכך, כי חששו, שמא לאחר גירושיה תינשא לאיש אחר, ולאחר מכן תלך לחכם שיתיר לה את נדרה, והחכם יתיר לה, וכשישמע זאת בעלה הראשון שגירשה, יאמר, אילו הייתי יודע שיש היתר לנדר שנדרה, אפילו היו נותנים לי מאה מנה לא הייתי מגרשה, שהיתה חביבה עלי ביותר, ובטענתו זו הוא בא לבטל את גיטו למפרע, ולעשות את בניה מן השני ממזרים.

ולפיכך אומרים לו מתחילה, קודם שיגרש, הוי יודע, שהמוציא את אשתו משום נדר שנדרה, אינו רשאי להחזירה לעולם, ואם היא חביבה עליך, צא ובקש היתר לנדרה, ואל תגרשנה.

ומעתה, אם בכל זאת הוא מגרש, ודאי שנואה עליו, ושוב לא יוכל לומר לאחר זמן, אם הייתי יודע שיש היתר לנדרה, לא הייתי מגרש.

##### המוציא את אשתו משום שם רע

תקנת חכמים היא, שהמגרש את אשתו משום שם רע של זנות שיצא עליה, לא יחזירנה לעולם, ואפילו לא נישאת לאחר אחרי גירושיה.

והטעם לכך, כי חששו, שמא לאחר גירושיה תינשא לאיש אחר, ולאחר מכן יתברר שהיה הלעז שעליה שקר, וכשישמע זאת בעלה הראשון שגירשה, יאמר, אילו הייתי יודע ששקר היה הלעז, אפילו היו נותנים לי מאה מנה לא הייתי מגרשה, שהיתה חביבה עלי ביותר, ובטענתו זו הוא בא לבטל את גיטו למפרע, ולעשות את בניה מן השני ממזרים.

ולפיכך אומרים לו מתחילה, קודם שיגרש, הוי יודע, שהמוציא את אשתו משום שם רע, אינו רשאי להחזירה לעולם, ואם היא חביבה עליך, צא וברר עכשיו אם שמועת

# בקי צור

## ללמוד להבין ולזכור

### מסכת יבמות דף כה

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

אמת היא או שמועת שקר, ואל תגרשנה.

ומעתה, אם בכל זאת הוא מגרש, ודאי שנואה עליו, ושוב לא יוכל לומר לאחר זמן, אם הייתי יודע ששקר היה הקול, לא הייתי מגרש.

#### כנס את האשה שהוציא

##### משום נדר או משום שם רע

נתבאר, שהמוציא את אשתו משום נדר או משום שם רע, לא יחזירנה עולמית. ורבה בר רב הונא שלח שאלתו לרבה בר רב נחמן, ילמדנו רבינו, מה הדין בדיעבד שעבר והחזירה, האם כופים אותו להוציא או לא.

ובמשנתנו מבואר, שהנטען על אשת איש, כלומר נחשד שבא עליה, ועל ידי זה הוציאה מתחת בעלה, זה שנחשד שבעל אותה בעודה אשת איש, לא יכנס אותה אחר שיצאה מבעלה, ואם כנס יוציא.

ולפי סברת רב, דין זה אמור כשהיו עדים שבעל, ועל פי העדים נאסרה בוודאי לבעל ולבועל, ולכן בית דין מוציאים אותה מבעלה ומהבועל. אבל אם היה קול בלבד, אין בית דין מוציאים אותה מהבעל, ואם הוציא הבעל וכנס הבועל, אין בית דין מוציאים אותה מהבועל.

ולפי סברת רבי, דין זה אמור כשיצא קול בלבד, ואמנם לבעלה לא נאסרה, אבל לבועל היא אסורה על ידי הקול אף בדיעבד, ואם כנס, מוציאים אותה מידו.

ורבה בר רב הונא ששלח שאלתו, מה דין מוציא אשתו משום נדר ומשום שם רע, וחזר וכנס, לא פשט שאלתו ממשנתנו, בה מבואר שהנטען על אשת איש וכנסה, כופים אותו להוציא אף בדיעבד.

כי לדעתו, משנתנו מדברת באופן שהיו עדים על הזנות, כסברת רב, ואם כן האשה אסורה לבועל מעיקר הדין, ועל כרחו יוציא.

ואין ללמוד מכאן למגרש אשתו משום שם רע או נדר, שתקנת חכמים בלבד היא שלא יחזיר. ואפשר שבדיעבד אם החזיר, לא חייבו אותו להוציא.

ולדעת רבה בר רב נחמן, משנתנו מדברת באופן שלא היו עדים על הזנות, אלא קול בלבד, כסברת רבי. ואף על פי כן תקנת חכמים, לחוש לקול כאילו היה עדים, ולכן אף בדיעבד אם כנס הבועל, יוציא.

ולפי זה אמר לפשוט את ספקו של רבה בר רב הונא, שכן הדין במוציא את אשתו משום שם רע, אף על פי שתקנת חכמים בלבד היא שלא יחזיר, מאחר שהוציא וחשש לשם הרע, יש לנו להחשיב את השם הרע כאילו היו עדים בדבר, ולכן אפילו אם כנס יוציא.

ודחו ראיה זו ואמרו, שיש חילוק בין בעל לבועל.

כשהבעל מוציא, נחשב הדבר כאילו הוא מקיים את הקול, וכשאחר כך הוא חוזר וכונס, הרי הוא כמודיע שנתברר לו הקול לשקר, ולכן אין להוציא ממנו.

אבל כשהבועל כונס, הדבר מחזק את הקול עוד יותר, להחשיבו כאילו היו עדים, ולכן אף בדיעבד, אם כנס, מוציאים מידו.

#### שליח שמביא גט לאשה ורוצה לשאתה

במסכת גיטין מבואר, שהשליח שמביא גט מהבעל לאשה, אם הוא מביא את הגט ממדינת הים, צריך להעיד על הגט "בפני נכתב ובפני נחתם", ואם לא יאמר כן, לא יוכלו לגרש בגט, שאנו חוששים שלא נכתב הגט לשמה, כי בני מדינת הים אינם בקיאים בכך. והמביא גט מארץ ישראל אינו צריך לומר כן, כי בני ארץ ישראל בקיאים ואין לחוש שלא נכתב לשמה.

ומבואר במשנתנו, ששליח שמביא את הגט ממדינת הים, מאחר שצריכים אנו לעדותו

# בקי צור

## ללמוד להבין ולזכור

### מסכת יבמות דף כה

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

להכשיר את הגט, לא ישא את האשה, כי הואיל ועל דיבורו היא נשאת, יש לזות שפתים, שמא עיניו נתן בה, והעיד שקר.

ושליח שמביא גט מארץ ישראל, מאחר שהגט כשר בלא עדותו, אף על פי שהוא הביא את הגט, מותר לו לשאת את האשה המתגרשת בגט הזה, שאין אנו סומכים על דבריו, אלא על הגט.

עד שאמר לאשה מת בעלה ורוצה לשאתה בהמשך המסכת יתבאר בעזה"י, שעד אחד שמעיד לאשה שמת בעלה, נאמן, ומותרת להינשא לאחרים על פי עדותו.

והטעם לכך, כי ידוע הדבר, שלא תינשא האשה עד שתברר היטב שמת בעלה, ואם כן לא רק על העד אנו סומכים אלא על כך שהאשה תעשה בירור גמור ולכן היא מותרת להינשא.

ומכל מקום, אף שלא על העד לבדו אנו סומכים להתיירה, אלא גם על בירורה שלה, לא התירו לעד עצמו לשאת אותה, הואיל ועל עדותו היא נשאת, יש לזות שפתים, שמא עיניו נתן בה, והעיד שקר.

ואין זה כשליח המביא גט בארץ ישראל, שמאחר שאין אנו צריכים לו להכשר הגט, וסומכים אנו על הגט, רשאי השליח לשאת את האשה. שהמביא גט, על הגט אנו סומכים ולא עליו, אבל המעיד על האיש שמת, גם עליו אנו סומכים.

#### פלוני רבעני לאונסי

מי שנרבע לאונסו במשכב זכור, כשר להעיד על כך עם עד נוסף, לחייב את הרובע מיתה, ואינו נחשב כנוגע בעדותו.

#### פלוני רבעני לרצוני

מי שנרבע לרצונו במשכב זכור, נחלקו חכמים אם כשר להעיד על כך עם עד נוסף, לחייב את הרובע מיתה.

לדעת רב יוסף, כשמעיד שפלוני רבעו לרצונו, פוסל את עצמו מלהעיד, שהרי הוא מעיד על עצמו שהוא רשע, ונאמר, "לא תשא שִׁמְעֵ שְׂוֹא אֶל תְּשֻׁת יָדָךְ עִם רָשָׁע לְהִיתַּעַד חֶמְס" (שמות כ"ג א'), ואם כן אינו יכול להעיד על הרובע לחייבו מיתה.

ולדעת רבא, אף על פי שהנרבע לרצונו רשע, ופסול לעדות, מכל מקום אינו נפסל אלא אם יעידו אחרים עליו שנרבע לרצונו, אבל כשהוא אומר זאת על עצמו, אינו נאמן, משום שאדם קרוב לעצמו, וקרוב פסול לעדות, ואם כן אינו יכול להעיד על עצמו שנרבע, וממילא אינו יכול לפסול את עצמו. ומאחר שאינו פוסל את עצמו, הרי זה בחזקת עד כשר, ונאמן להעיד על הרובע.

ואף שאינו נאמן לומר שהרובע רבע אותו לרצונו, שהרי אינו יכול להעיד על עצמו, אנו מחלקים את דבריו [=פלגינן דיבורא], ואומרים, במה שאמר 'פלוני רבעי הוא נאמן, ובמה שאמר 'אותי אינו נאמן, אלא כאילו אמר 'פלוני רבע אדם אחר'.

#### עד שאמר לאשה שהוא הרג את בעלה

בא אחד, והעיד לאשה שהוא הרג את בעלה ולכן היא מותרת להינשא. לדעת חכמים האשה מותרת להינשא לאחרים על פי עדותו. אבל הוא לא ישאנה, כי הואיל ועל פי עדותו היא מותרת, יש לזות שפתים אם הוא ישאנה, שיאמרו עיניו נתן בה והעיד שקר, כמבואר לעיל במי שמעיד לאשה שמת בעלה.

ולדעת רבי יהודה, האשה אסורה להינשא לאחרים על פי עדותו. ונחלקו האמוראים בגמרא בביאור טעמי חכמים ורבי יהודה.

א. נחלקו אם האמינו חכמים לפסול מהתורה.

לדברי רב יוסף, הכל מודים, שכשאדם מעיד

# בקי צור

## ללמוד להבין ולזכור

### מסכת יבמות דף כה

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

שהוא הרג, הוא נפסל לעדות, כי מעיד על עצמו שהוא רשע. ומחלוקת חכמים ורבי יהודה היא, אם נפסל גם לעדות התרת אשה.

לדעת חכמים, בעדות התרת אשה הקלו חכמים, ואמרו, שכל הפסולים נאמנים להעיד לאשה שמת בעלה, ולכן המעיד לאשה שהרג את בעלה, אף על פי שנפסל לכל עדויות, נאמן להתירה.

ולדעת רבי יהודה, כשהקלו חכמים בעדות התרת אשה, להאמין גם לעדים פסולים, לא הקלו אלא בעדים שהם פסולים מדברי חכמים, אבל הפסולים מהתורה, אינם נאמנים לעדות התרת אשה.

**ב. נחלקו אם הוא פסול לעדות.**

לדברי רבא ורב מנשיא, הכל מודים, שכשהקלו חכמים בעדות התרת אשה, להאמין גם לעדים פסולים, הקלו רק בעדים שהם פסולים מדברי חכמים, אבל הפסולים מהתורה, אינם נאמנים לעדות התרת אשה. ומחלוקת חכמים ורבי יהודה אם המעיד שהרג, נפסל מהתורה, או שהוא כשר לגמרי.

לדעת חכמים, אדם קרוב אצל עצמו ולפיכך אין מקבלים את עדותו על עצמו שהרג והרי הוא כשר ומעיד לאשה שבעלה נהרג ונאמן.

ולדעת רבי יהודה, אדם נאמן להעיד על עצמו שהרג ואם כן כשמעיד על עצמו שהוא רשע הוא נפסל לעדות ואינו נאמן להתיר את האשה.

**עד שאמר לאשה הרגנו את בעלך**

נתבאר, שנחלקו חכמים ורבי יהודה בדין עד האומר לאשה "הרגתי את בעליך". שלדעת חכמים הוא נאמן להתירה, [או משום שלעדות זו לא נפסל או משום שאינו נפסל כלל]. ולדעת רבי יהודה, אינו נאמן להתירה, כי מאחר שמודה שהרג, הרי זה פסול.

ולדעת רבי יהודה, דווקא כשאמר "אני הרגתי את בעליך", הוא נפסל, ואינו נאמן להתיר אותה, אבל אם אמר, "אנחנו הרגנו את בעליך", אין כוונתו לומר שהוא עצמו הרג, אלא שהיה עם ההורגים, ואינו נפסל, ולפיכך נאמן להתיר את האשה.

**מעשה שהתירו את אשת שמעון בן הכהן**

אמרו לו חכמים לרבי יהודה, מעשה בלסטים אחד, שיצא ליהרג במגיזת קפוטקיא, ואמר להם, לכו אמרו לה לאשת שמעון בן כהן, אני הרגתי את בעלה בכניסתי ללוד, ויש אומרים בכניסתו ללוד, והשיאו את אשתו על פי עדותו. ומכאן ראייה, שהאומר "הרגתי את בעליך" נאמן.

אמר להם רבי יהודה, משם ראייה? לא אמר להם "אני הרגתי", אלא "אני הייתי עם הורגיו". ולכן השיאו את אשתו. ולא לסטים היה, אלא שנתפס עם הלסטים, והדיינים הנוכרים לא בדקו היטב, והיו סבורים שגם הוא לסטים, והוציאוהו להורג.

**חכם שאסר את האשה בנדר**

**על בעלה ורוצה לשאתה**

אשה שנדרה הנאה מבעלה, ולא הפר לה בעלה את נדרה, ובאה לפני חכם שיתיר לה את הנדר.

אם לא מצא החכם פתח לחרטה להתיר את הנדר, ועל ידי שלא התיר לה את הנדר הוצרך בעלה להוציאה, לא ישא אותה אותו חכם, מפני החשד, שנראה שלא התיר לה את הנדר, כדי שתצא מבעלה והוא ישאנה.

ודווקא כשהיה החכם הזה יחיד מומחה הראוי להתיר לבדו את הנדר, ולא מצא לה פתח להתיר את נדרה. אבל אם היו שלושה, ולא מצאו לה פתח להתיר את נדרה, אין לנו לחשוד בשלושה שלא התירו לה את הנדר,

# בקי צור

## ללמוד להבין ולזכור

### מסכת יבמות דף כה

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

כדי שתינשא לאחד מהם, שאפילו בשנים אין  
אנו חושדים, [כפי שיתבאר להלן בעזה"י], ולכן

**היא מותרת להינשא לאחד מהם.**

ואם מצא לה החכם פתח להתיר את נדרה,  
והתירה, ואחר כך מת בעלה או גירשה,  
אפילו היה החכם יחיד מומחה, מותר לו  
לשאתה לאשה, שכן מאחר שהתירה, אין  
כאן שום חשד.

#### חכם שמיאנה בפניו מותר לשאתה

נתבאר, שיתומה קטנה שאין מי שיקבל לה  
קידושין של תורה, תיקנו לה חכמים  
קידושין מדבריהם. וקידושין אלו, אם רוצה,  
היא ממאנת בהם, ואומרת אי אפשי בבעלי,  
ויוצאת.

ונחלקו חכמים, אם המיאון צריך להיות  
**בפני שנים או בפני שלושה**, ודעת משנתנו  
שהמיאון בפני שלושה.

ולכל הדעות, היא מותרת להינשא לכל אחד  
מהחכמים שמיאנה בפניהם, ואין לחוש  
לחשד, שהכשירו המיאון כדי לשאת אותה,  
**כי רק ביחיד יש לחוש לחשד**, ולא בשנים או  
יותר.

#### חכם שחלצה בפניו מותר לשאתה

נתבאר, שהיבמה אסורה להינשא לשאר בני  
אדם עד שתחלוץ לייבם, וחליצה זו צריך  
שתהא בפני שלושה.

ולאחר החליצה, היא מותרת להינשא לכל  
אחד מהחכמים שחלצה בפניהם, ואין לחוש  
לחשד, שהכשירו את החליצה כדי לשאת  
אותה, כי רק ביחיד יש לחוש לחשד, ולא  
בשנים או יותר.

#### עדי הגט מותרים לשאת את האשה

עדים החתומים על הגט, מותרים לשאת את  
האשה, ולא חששו חכמים לדבר זה, כלומר  
אין לחוש שמא לא נכתב הגט על ידי הבעל,  
והעידו בשקר כדי לשאת אותה, כי רק  
ביחיד יש לחוש לחשד, ולא בשנים או יותר.

#### עדי מכירה מותרים לקנות מהקונה

העדים החתומים בשטר מכירה של שדה,  
מותרים לקנות את השדה מיד הקונה, ואין  
לחוש שחתמו על שטר המכירה הראשון  
בשקר, כדי לקנות מיד הקונה, כי רק ביחיד  
יש לחוש לחשד, ולא בשנים או יותר.

#### כנס מהו שיוציא

נתבאר שחכם שאסר את האשה בנדר אסור  
לשאת אותה, מפני החשד, שנראה שהתיר  
לה את הנדר, כדי שתצא מבעלה והוא  
ישאנה. וכמו כן נתבאר שהשליח המביא גט  
ממדינת הים, הואיל וצריכים אנו לדיבורו  
להכשיר את הגט, לא ישא את האשה, כי יש  
לזות שפתים, שמא עיניו נתן בה, והעיד  
שקר. ונחלקו חכמים מה הדין, אם כנס  
החכם או השליח את האשה.

**לדעת רב כהנא**, גם בדיעבד אם כנס מחויב

להוציא.

**ולדעת רב אשי**, בדיעבד אם כנס אינו מחויב

להוציא. וכן שנה רב זוטי מבית מדרשו של

רב פפי, כנס אינו מוציא.

שאלו החכמים את רב אשי, דבריך שאתה  
אומר, אם כנס אינו מחויב להוציא, גמרא  
הם כלומר כך קבלת מרבותיך או סברת  
עצמך הם.

השיב להם רב אשי דבר זה מבואר  
ממשנתנו, הנחשד על השפחה ונשתחררה  
או על הנוכרית ונתגיירה לא ישא אותה, ואם  
כנס אין מוציא, הרי שמחמת רינון ולעז בני  
אדם בלבד אינו צריך להוציא [=ברננה לא

מפקינן].